

5. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and economic security: threats and strengthening targets : monograph. Warszawa : E-Sciece space, 2023 p. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/15373>

УДК 338.48:330.34(477)

Маховка Вікторія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка»

ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ ПІСЛЯ ВІЙНИ

У післявоєнний період туризм може стати одним із ключових інструментів економічного відновлення, соціальної стабілізації та міжнародної інтеграції України. Галузь туризму здатна створювати робочі місця, стимулювати розвиток малого бізнесу, залучати інвестиції та формувати позитивний імідж держави на світовій арені [7]. Для регіонів, що зазнали руйнувань, розвиток туризму має особливе значення як механізм відродження локальної економіки та громад.

Туризм є мультиплікативною галуззю, яка об'єднує транспорт, будівництво, торгівлю, харчову промисловість і культуру. За даними UNWTO, кожне робоче місце у туризмі створює від трьох до п'яти додаткових у суміжних галузях [6]. Це особливо актуально для територій, які потребують швидкої економічної активізації після конфлікту.

В Україні після завершення бойових дій на певних територіях очікується активізація внутрішнього туризму. Люди прагнуть відвідати історичні місця, побачити відновлені міста, підтримати економіку регіонів своєю присутністю. Подібні процеси спостерігалися у Хорватії після війни 1990-х років, де туризм став одним із ключових чинників економічного піднесення. Аналогічно, у Боснії та Герцеговині розвиток культурного та меморіального туризму допоміг стабілізувати місцеву економіку.

Одним із найперспективніших напрямів є меморіальний і військово-історичний туризм, який зберігатиме пам'ять про події війни та сприятиме формуванню національної ідентичності [5].

Екотуризм і сільський туризм дадуть можливість відновлювати економіку громад у безпечних регіонах, створювати робочі місця, залучати туристів, зацікавлених у природі та традиціях [4].

Волонтерський туризм поєднує подорожі з допомогою у відбудові, реконструкції культурних об'єктів і підтримці місцевого населення, формуючи позитивний міжнародний імідж країни. Крім того, культурно-пізнавальний туризм сприятиме відродженню культурного життя регіонів через фестивалі, виставки та подієві заходи.

Розвиток туризму вимагає узгодженої державної політики. Насамперед необхідно забезпечити безпечні умови – розмінування територій, відновлення транспортної та медичної інфраструктури. Важливим є залучення інвестицій у дороги, готелі, музеї, інформаційні центри [1].

Значний потенціал має публічно-приватне партнерство, що дозволяє об'єднувати ресурси держави й бізнесу для створення туристичних кластерів. Водночас розвиток цифрового туризму – створення онлайн-платформ, віртуальних турів, систем бронювання – сприятиме просуванню українських регіонів на міжнародному ринку [2].

Окрім економічних аспектів, туризм виконує важливу соціокультурну функцію. Він сприяє психологічному відновленню населення, формуванню почуття гордості за рідний край, зміцненню соціальних зв'язків. Туризм стимулює міжрегіональні контакти, культурний обмін і толерантність, що особливо важливо для суспільства, яке пережило травматичний досвід війни. Крім того, розвиток туризму створює нові робочі місця для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та місцевих жителів, знижує соціальну напругу й сприяє інтеграції різних груп населення у спільний економічний простір [3].

Туризм є потужним чинником післявоєнного відновлення, який поєднує економічні, соціальні та культурні аспекти розвитку. Він може стати основою відродження регіонів України, стимулювати підприємництво, залучати інвестиції та зміцнювати позитивний міжнародний імідж держави. Ефективна реалізація потенціалу можлива лише за умов системного підходу – державної підтримки, партнерства з бізнесом, розвитку інфраструктури й активної участі місцевих громад. Туризм має стати не лише економічним механізмом відбудови, а й символом єдності, стійкості та відновлення української нації.

Список використаних джерел

1. Маховка В.М. Виклики та перспективи розвитку сфери туризму України в умовах воєнного часу / В.М. Маховка // Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики : зб. тез за матеріалами Міжнар. наук.–практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених – Полтава: Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2024. – С. 191–192
2. Neto, F. (2022). *Public-private partnerships in tourism: Lessons from post-conflict regions*. *International Journal of Tourism Policy*, 15(2), 101–118.
3. Pizam, A. (2020). *Tourism resilience and recovery after crisis*. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100626.
4. Richards, G. (2021). *Cultural tourism: A review of recent research and trends*. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 47, 263–272.
5. Sharpley, R. (2020). *Rural tourism and sustainable development: Challenges and opportunities*. Channel View Publications.

6. UNWTO. (2022). *Tourism and post-crisis recovery: Lessons learned for future resilience*. Madrid: UNWTO.

7. UNWTO. (2023). *Tourism as a driver for peace and prosperity*. Madrid: UNWTO.

УДК 336.14:338.24(477)

Мелешко Дмитро Андрійович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка»

ФІСКАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Фіскальна стійкість державного бюджету є ключовою передумовою забезпечення макроекономічної стабільності та ефективного функціонування фінансової системи держави. В умовах воєнного стану питання збереження та зміцнення фіскальної спроможності набуває особливої актуальності, оскільки бюджет стає основним інструментом фінансування оборонних потреб, підтримки критичної інфраструктури та соціального захисту населення. Воєнні дії на території України спричинили суттєве зниження обсягів виробництва, скорочення податкових надходжень, дестабілізацію фінансових потоків та зростання видаткового навантаження на бюджет, що вимагає перегляду підходів до формування й реалізації фіскальної політики.

В умовах війни відбулося переформатування державних фінансів: зростання військових та пов'язаних із безпекою видатків відбулося на тлі трансформації джерел фінансування бюджету й часткового падіння традиційних податкових надходжень [1]. За підсумками 2023 року консолідовані доходи становили близько 3,1 трлн грн, тоді як у 2024–2025 роках спостерігалася часткова стабілізація доходів при збереженні високого видаткового навантаження [2]. З 2022 року зовнішня фінансова допомога і програми міжнародних фінансових інституцій залишаються критичними для покриття дефіцитів та фінансування відновлення: програма МВФ та пакети підтримки формують основу макрофінансової стійкості, одночасно визначаючи вимоги до бюджетної політики й інституційних реформ. Окремим викликом є зростання видатків на оборону, що формує додатковий фіскальний тиск та змінює пріоритети бюджетної політики.

На сьогоднішній день ключовими проблемами мобілізації доходів правомірно визначити наступні: зниження рівня економічної активності; обмежені можливості внутрішньої мобілізації доходів без підвищення